

Saimaannorppa

Saimenvikare, saimensäl

Pusa hispida saimensis

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)
Luontodirektiivin ensisijaisesti suojeltava laji
BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, paraneva

Koodi: 6306

Rauhoitettu (LSL 1096/1996)
Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Luonnehdinta

Saimaannorppa on järviympäristöön sopeutunut norpan alalaji. Se on itämerennorppaa hieman pienempi, pituus on 1,3–1,5 m ja paino 50–90 kg. Aikuisen norpan turkki on harmahtava tai ruskeanmusta ja siinä on tummempia täpliä, joita reunustaa vaalea rengas. Kuutit ovat tuhkanharmaita. Saimaannorppa syö pieniä kaloja, kuten muikkuja, särkiä ja ahvenia. Saimaannorppa on pitkäikäinen ja hitaasti lisääntyvä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Laji esiintyy vain Saimaan vesistöalueen järvissä. Saimaannorppa viettää suurimman osan ajastaan sukelluksissa. Karvanvaihtoaikaan toukokuussa aikuiset norpat nousevat rantakiville kuivattamaan karvaansa, ja tällöin norpan näkeminen on todennäköisintä. Norppa synnyttää poikasensa rantakallion kuppeeseen kaivetun lumiluolaan. Saimaannorppa on melko paikkausallinen, aikuiset norpat viihtyvät vuodesta toiseen samoilla alueilla.

Nykytila ja uhkatekijät

Saimaannorppakanta pieneni metsästyksen vuoksi 1900-luvun alkupuoliskolla. Norppa rauhoitettiin vuonna 1955, mutta 60- ja 70-luvuilla todennäköisesti ympäristömyrkyt aiheuttivat kannan taantumisen. 1960-luvulla kalastus lisääntyi ja alettiin käyttää vahvoja tekokuituisia kalaverkkoja, joiden takia kuutteja hukkui vuosittain runsaasti. Norppakanta pieneni 1980-luvun alkupuolelle asti, minkä jälkeen kannan koko on hieman kasvanut suojelutoimien ansiosta. Talvikannan kooksi arvioitiin vuonna 2012 noin 310 yksilöä, joista lisääntymiskykyisiä on noin 120-170 yksilöä. Verkkokalastusta on rajoitettu usealla norpan lisääntymisalueella, mutta edelleen kalanpyydykset ovat norppien suurin uhka. Kuuttien kuolleisuutta lisäävät myös epävakaa olosuhteet pesässä ja sen ympäristössä. Tulvasuojelu hoidetaan nykyään avovesiaikanaan, jotta talvijuoksutukset eivät rikkoisi pesiä. Pesimäaikaiset ongelmat johtuvat suurelta osin ilmastomuutoksen aiheuttamista leudoista ja vähälumisista talvista sekä ihmisen aiheuttamasta häirinnästä.

Hoitosuositukset

Suojelu keskittyy kuolleisuuden, etenkin poikaskuolleisuuden pienentämiseen. Kalastusrajoitukset ovat keskeisin keino ehkäistä norppien kuolemista kalanpyydyksiin. Pesimäaikaista häiriötä vähennetään muun muassa valistuksella, rakentamista ohjaavalla kaavoituksella ja moottorikelkkailua rajoittamalla. Sovitut suojelu- ja hoitotoimet on kirjattu vuonna 2011 saimaannorpan suojelun strategiaan ja toimenpidesuunnitelmaan.

Lähteet

- Below, A. (toim.). 2000. Suojelualueverkoston merkitys eräille nisäkäs- ja lintulajeille. Metsähallitus, Vantaa. 109 s.
- Etelä-Savon TE-keskus 2008. Saimaannorppa ja kalastus – työryhmän raportti. Etelä-savon TE-keskuksen raportteja 7/2008. 19 s.
- Metsähallitus 2011. Saimaannorppa. [Viitattu 7.5.2014.] www.metsa.fi > Luonnonsuojelu > Lajit ja luontotyypit > Uhanalaiset eläimet > Saimaannorppa.
- Ympäristöministeriö 2011. Saimaannorpan suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma. Ympäristöministeriö 30.11.2011. www.ymparisto.fi/Lajit > Lajien suojelutyö > Yksittäisten lajien suojelu > Saimaannorpan suojelu.